

19. 3. 2012

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Tradice a trendy výuky teorie práva na Fakultě právnické ZČU v Plzni

Abstraktní myšlení patří k základnímu a neodmyslitelnému "vybavení" každého právníka. Tomu se může naučit pouze tehdy, má-li k tomu určité předpoklady osobní (subjektivní) a rovněž vnější (objektivní). A právě naučit budoucí právníky „právnicky“ myslet a pracovat (alespoň v základní rovině) je úkolem propedeutické výuky, což může úspěšně plnit výuka teoretických předmětů, podepřená praktickými zkušenostmi. Bez znalosti obecných forem právního uvažování a základních právních technik v oblasti tvorby a aplikace práva není možné úspěšně zvládnout a vstřebat poznatky oborů pozitivního práva. Dlužno dodat, že ani bez pochopení historických souvislostí – mám na mysli dějiny práva včetně českého v základním přehledu nebo historický vývoj právních institutů – se stěží dá porozumět současnému právnímu stavu a predikovat jeho vývoj.

Málokdo umí zkonstruovat most a vypočítat jeho rozměry, pokud neumí číst, psát a počítat; podobně právník nebude moci vyřešit konkrétní právní problém, jestliže nebude znát strukturu a strukturní elementy práva a jeho fungování.

Neprávem jsou tedy teoretické a historické právní obory výuky pomíjeny a bagatelizovány, ne-li vůbec považovány za zbytné. Opravdu se bojím právníků, kteří budou umět nazpaměť citovat konkrétní ustanovení zákona, aniž pochopí jejich smysl, a dojde-li k jeho novelizaci, pak nejenže budou ztraceni se svým školometským bazírováním na právním textu bez schopnosti širší orientace v problému, ale právnímu prostředí tím jen uškodí, a to trvale.

Současný stav legislativy a právního vývoje nejen v Česku, ale i v celé Evropě, ukazuje, že to, co platilo včera už dnes neplatí a vyznat se v nepřehledném právním řádu dá skutečně zabrat i zkušenému profesionálovi. Lze proto jen přivítat, pokud jsou v naší zemi stále právnické fakulty, které lpí (v dobrém slova smyslu, tj. nikoliv bezúčelně) na tradiční výuce teoretických a historických oborů, ať si o tom myslí kdokoli a cokoli. Možná lze diskutovat o rozsahu a obsahu výuky, nicméně určitý základ je nezbytnou a nutnou podmínkou dalšího vzdělávání, na který teprve mohou navázat obory výuky platného práva. Zřejmě i tyto koncepce se promítly do modelu výuky na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni, kterou – jak je obecně známo – spoluzakládali jeden z koryfeů české právní teorie akademik prof. Viktor Knapp a osobnost české právní historie – paní profesorka Karolina Adamová. Téměř dvacetileté působení tohoto modelu osvědčilo plnou funkčnost a lze proto jen doufat, že bude zachován i nadále.

Výuka teoretických předmětů zahrnuje především teorii práva, která se zabývá vysvětlením základních právních pojmů, základními koncepcemi tvorby, aplikace a interpretace práva a právní odpovědnosti. Standardně je proto výuka rozdělena na tematicky uspořádané přednášky a semináře, kde jsou probírány podrobnosti „velkých“ témat, jejich úskalí, komparace a podobně. Pro seminární výuku – a to i na jiných fakultách – je typické rozebírání příkladů (verba movent, exempla trahunt), k čemuž slouží nejen osobní zkušenosti pedagoga, ale také namnoze používané sbírky příkladů (seminární praktika); autor tohoto příspěvku byl jedním ze spoluautorů později obecně rozšířeného seminárního praktika pod záštitou pražské právnické fakulty, které se od r. 2004 dočkalo několika

vydání.

Na to plynule navazují další předměty, jako je úvod do studia lidských práv, filozofie pro právníky, právní informatika nebo teorie tvorby a interpretace práva. Přitom první dva uvedené předměty jsou nutně obecné a vyžadující nejen schopnost vysoce abstraktního myšlení, ale též alespoň základní orientaci ve filozofii vůbec. Je otázkou, do jaké míry je možné od studentů požadovat již v prvním ročníku celkové pochopení tak složitých děl jako jsou díla velkých myslitelů počínaje Aristotelem a Derridou konče, když prastará moudrost praví, že nejprve je nutné žít a teprve potom filozofovat, nicméně na druhé straně pokud se student již na počátku studia dozví a zapamatuje si, že existují hlubší a opravdu teoretické a hodnotové základy práva, již to je úspěch. Protože kde jinde by se měli budoucí právníci učit uvažování o právu než na své Alma mater.

Právní informatika a teorie tvorby a interpretace práva (TIP) jsou předměty již zaměřeny mnohem více prakticky, a možná proto je dána i jejich obliba u studentů. Výuka TIP – tato je zatím v modelu povinně volitelného předmětu s uvažovaným modelem obecně povinného předmětu – je přitom rozdělena do dvou základních částí – tvorba práva a interpretace práva.

V první části se studenti seznámí s technikou tvorby práva v České republice, rozdělené mezi stát a územní samosprávu; osvojí si přitom především pojem a strukturu právního předpisu, při rozlišení soukromoprávních a veřejnoprávních předpisů, naučí se základy přípravy právních předpisů, rozlišení časové působnosti na pravou a nepravou retroaktivitu, druhy novelizací (přímé a nepřímé), oborové souvislosti (např. zákaz „přílepků“, provázanost na jiné předpisy apod.), ústavněprávní, mezinárodní a evropský kontext, povinnost zdůvodnění návrhů zákonů atd. Přitom se každý student musí seznámit se „štátní kulturou“, obsaženou v legislativních pravidlech vlády. Úkolem každého studenta je po této teoretické přípravě formálně zpracovat návrh původního zákona, který zcela nově upravuje určitou oblast společenských vztahů (na libovolné téma), včetně návrhu paragrafovaného znění a důvodové zprávy. Přitom po této „formální“ stránce se studenti hojně inspirovali návrhy dostupnými na webových stránkách Poslanecké sněmovny. Po zpracování návrhu zákona student musí připravit jednoduchou novelizaci dosud platného předpisu, opět na jím zvolené téma. Cílem je, aby student uměl „pracovat“ s texty právních předpisů, eventuálně novelou reagovat na judikaturu Ústavního soudu, a hlavně schopnost zvládnout v základním rozsahu otázku časové působnosti novelizace.

Druhá část výuky je zaměřena na poznání a osvojení interpretačních metod včetně argumentace. I když jsou tyto otázky předmětem obecné části teorie práva, není na škodu, pokud speciální předmět na toto naváže a dále rozvíjí. Studenti se tak dozví, že problematika interpretace není záležitostí ryze technickou, ale do značné míry také v některých případech i hodnotovou analýzou a komparací a ve svém konečném důsledku poměřováním, resp. zvažováním hodnot, na nichž právo stojí, jak je to markantní v rozhodovací činnosti nejvyšších soudních instancí. V závěru této části výuky stojí před studenty úkol zpracovat návrh dvou nálezů Ústavního soudu s opačnými výsledky ve věci ústavní stížnosti nebo návrhu na zrušení zákona nebo jeho části. Tím si studenti procvičí argumentační schopnost a rozpoznání některých úskalí interpretace (formální aspekt) a s tím spojené hodnotové orientace (obsahový aspekt). Výuka je zakončena zkouškou (s příslušným počtem kreditů), při které se v první řadě vychází z návrhů dokumentů, které student vypracoval.

Závěrem lze vyjádřit naději, že přes všechna zjištěná úskalí a nedostatky výuky historických a teoretických předmětů zůstanou tyto nadále trvalou součástí právnického vzdělávání a trendy k jejich úplnému odbourání nebo nahrazení jinými nevhodnými ekvivalenty zůstanou bez trvalejší odezvy. Je proto úkolem nás pedagogů přesvědčit především odbornou veřejnou a podat důkaz o tom, že rozhodně nejde scholastický samoučel.

Další články:

- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Směrnice o transparentnosti odměňování a GDPR: Nové regulační paradigma ochrany osobních údajů v pracovněprávních vztazích](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Proměna definice závislé práce a konec postihování pracovníků: Analýza dopadů připravovaného zákona o platformové práci](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [AML a diskriminace v realitní praxi: chyby, které mohou vyjít draho](#)
- [Souhrn významných událostí ze světa práva](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Evropská unie mění pravidla plateb: více odpovědnosti, intenzivnější zpracování dat, více kontrol](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)